

Datum
2023-06-22

Diarienummer
KS 00330-2023

Till Socialdepartementet

Yttrande - En uppväxt fri från våld

Remissinstansen diarienummer: S2023/00244

Övergripande kommentarer

Utredningens förslag till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, välkomnas av Östersunds kommun. Utredningen är gedigen med ett bra upplägg. Östersunds kommun ser positivt på den övergripande målsättningen, de tillhörande långsiktiga målen och de övergripande insatsområden, som samtliga ses som adekvata och relevanta samt också den långsiktiga inriktningen under en tioårsperiod. Det är mycket välkommet att barnen själva involverats samt att förslagen till åtgärder som lämnas tar sin utgångspunkt i barnens synpunkter samt också utifrån barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. Även att barnen ska involveras i det fortsatta arbetet i framtagandet av förslag till regeringens handlingsplan välkomnas.

Samtidigt är Östersunds kommun mycket kritisk till finansieringen som föreslås. Skälen är dels att det kan starkt ifrågasättas om det kan anses tillräckligt att bevilja statsbidrag under endast tre år. Dels att kommunerna själva ska finansiera det utökade uppdraget. Ska detta lyckas måste riktade statsbidrag också gå till skola, förskola och socialtjänst.

Kommentarer till specifika delar av remissen

Kapitel 14.8 Kommunövergripande kartläggningar, analyser och åtgärdsplaner

I avsnittet föreslås att en ny lag ska införas, *Lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn*. Förslaget är att lagen ska förtydliga hur kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag ska arbeta och säkerställa att barnen får sina behov tillgodosedda och inte utsätts eller riskerar att utsättas för våld. Östersunds kommun välkomnar lagen och ser att lagen kan förtydliga kommunernas ansvar i arbetet mot våld mot barn.

Samordning

Östersunds kommun ser det som särskilt viktigt att Länsstyrelserna och Folkhälsomyndigheten, som båda utpekats har ett varsitt övergripande ansvar för de olika strategierna, framgent samordnar sitt arbete. Det finns annars en risk att myndigheterna inte samverkar i tillräcklig utsträckning och det kan komma att påverka tydligheten och uppdragen gentemot kommunerna.

I avsnitt 14.8.1 och 14.8.2 framgår som en del av ovan nämnt lagförslag att kommunerna ska ansvara för att kartlägga och analysera vad som inom kommunernas verksamhetsområden behövs för att våld mot barn ska förebyggas och motverkas. I strategin och lagförslaget lyfter utredningen särskilt ansvaret hos kommunerna att i framtagandet av lägesbilder och åtgärdsplaner ska barn involveras. Östersunds kommun vill i likhet med utredningen understryka att det inom kommunernas arbete med analys och kartläggningsarbete finns en förhöjd risk att vissa grupper av barn blir exkluderade i olika typer av kartläggningar och undersökningar. Det rör sig bland annat om barn med funktionsnedsättningar. Östersunds kommun vill därför särskilt betona vikten av att det fortsatt tydligt framgår i strategin och i föreslagen lagstiftning att alla barn, med eller utan funktionsnedsättningar, ska involveras i undersökningar då det är en förutsättning för systematisk kartläggning och analys av barns våldsutsatthet.

Lagförslaget – en praktisk utmaning

Som en del av lagförslaget som behandlas i avsnitt 14.8.1 och 14.8 vill Östersunds kommun lyfta en praktisk utmaning kopplat kommunernas eventuella ansvar för kartläggning och analys i arbetet mot våld mot barn. Utmaningen avser framtagningen och sammanställningen av statistik i relation till de olika verksamhetssystem som olika kommuner använder. Med anledning av att kommuner i Sverige använder olika verksamhetssystem framställs underlag och statistik på olika sätt, vilket i sin tur uppbär svårigheter att finna likvärdighet i underlagen mellan kommuner och i en jämförelse på nationell nivå. Östersunds kommun ser redan idag begränsningar i sitt nuvarande verksamhetssystem vad gäller statistiksammanställning och det kan uppkomma svårigheter och utmaningar i ett inledande skede att uppfylla lägeerlevnad vid införandet av den föreslagna lagen.

Att det sker screening och ställs frågor om våldsutsatthet är av stor vikt, men det behöver vara tydligt vilka verksamheter som har det ansvaret. Östersunds kommun anser inte att det är rimligt att lägga ansvar kring screening på handläggare inom LSS då de oftast bara träffar barnet vid något enskilt tillfälle och då tillsammans med vårdnadshavare. Skolpersonal träffar barnet dagligen och skulle kunna genomföra screening. Med detta följer också en ökad arbetsbelastning på skolans personal, varvid mer resurser erfordras från staten.

I avsnitt 15.5.3 framhävs vikten av att tillgången till kunskap om våld mot barn ska öka.

För det ändamålet föreslår utredningen bland annat en satsning på 100 miljoner kronor per år under en treårsperiod till kommuner och regioner. Statsbidraget föreslås fördelas av Folkhälsomyndigheten och ska avsättas för kvalitetsutveckling och samverkan i syfte att uppnå strategins mål. Närmare bestämt avser den aktuella satsningen stöd för praktisk forskning, metodutveckling eller implementering. Östersunds välkomnar satsningen men vill vidare problematisera den föreslagna finansieringsperioden på tre år. Strategin och de föreslagna prioriterade insatsområdena bedöms av Östersunds kommun kräva ett mer långtgående finansiellt stöd än tre år för att tillförsäkra att kommuner och regioner har de medel som krävs för att göra de omställningar som är nödvändiga för aktuellt arbete. Östersunds kommun utesluter inte att en del av de statliga bidragen som föreslås i

strategin bör öronmärkas för de särskilt utsatta grupperna, däribland barn med funktionsnedsättning. Detta för att säkerställa att medel går till kunskap- och metodutveckling för dessa grupper och inte prioriteras bort. Östersunds kommun är också mycket kritisk till att utredningen anser att stora delar av det utökade uppdraget ska finansieras av kommunerna själva. Ska utredningen nå sina mål måste riktade statsbidrag också gå till skola, förskola och socialtjänst.

I avsnitt 16.7.2 uppmärksammas det funktionshinderspolitiska målet i relation till den nationella strategin mot våld mot barn.

Utredningen framför att införandet av den nationella strategin förväntas ha positiva effekter på möjligheterna att uppnå det funktionshinderpolitiska målet och därmed stärka rättigheterna för barn med funktionsnedsättning. Östersunds kommun delar denna uppfattning och vill särskilt framhäva att barn med funktionsnedsättning har precis som alla barn rätt att få komma till tals, få sina åsikter beaktade och att skyddas från våld. Östersunds kommun vill framföra att funktionshinderperspektivet är ett av flera viktiga perspektiv att beakta för att den föreslagna strategin ska lyckas nå det övergripande målet att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld.

I perspektiven och synpunkterna i Bilaga 12 och i avsnitt 15.5.3 framgår att särskild hänsyn behöver tas till vissa grupper kopplat till kunskapen om våld, däribland barn eller föräldrar med en funktionsnedsättning.

Östersunds kommun anser i likhet med detta att barn och föräldrar med en funktionsnedsättning behöver särskilt prioriteras inom forskningsområdet för att lyckas nå alla grupper och utveckla den praktisknära forskningen och metodutvecklingen. Östersunds kommun vill uppmärksamma uppfattningen att stödet som finns inom kommuner för att förebygga och motverka våld är i dagsläget begränsade och saknar ofta en vetenskaplig grund då forskningsområdet är eftersatt. Det är inte ovanligt att insatserna som erbjuds idag även innefattar exkluderingskriterier där barn eller föräldrar med en funktionsnedsättning bedöms som icke kvalificerade för att ta del av stödet.

I avsnitt 7.7.1 uppmärksammas det hedersrelaterade våld och förtryck som riktas mot barn med funktionsnedsättning.

Östersunds kommun välkomnar detta. Dessa barn är en dubbelt sårbar grupp som dessutom ofta inte själva förstår att de är utsatta. Det saknas kunskap hos professionella om hur hedersrelaterat förtryck mot barn med funktionsnedsättning yttrar sig och det finns behov av kompetenshöjning inom området.

Avsnitt 16.7.2 om särskilt fokus på stöd till föräldrar med funktionsnedsättning

När det kommer till särskilt fokus på stöd till föräldrar med funktionsnedsättning framgår att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att kartlägga och vid behov lämna förslag på hur stödet kan utvecklas inom kommuner och regioner. Östersunds kommun ser positivt på förslaget att Socialstyrelsen ska ansvara för uppdraget och att det kan bidra till ett samlat regionalt grepp för att säkerställa tillgång till anpassat stöd i föräldraskapet. Östersunds kommun delar uppfattningen att det inte finns någon samlad bild avseende vilket stöd som föräldrar med egen funktionsnedsättning

erbjuds eller har tillgång till i dagsläget. Det är ett av flera viktiga områden för att förebygga att barn utsätts för försummelse och våld i hemmet.

Ställningstagande

Östersunds kommun välkomnar och ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. Emellertid riskerar utredningen att inte nå sina mål. Östersunds kommun är mycket kritisk till att utredningen anser att stora delar av det utökade uppdraget ska finansieras av kommunerna själva. Ska utredningen nå sina mål måste riktade statsbidrag också gå till skola, förskola och socialtjänst.

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Kommunledningsförvaltningen

Yttrandet skickas till Socialdepartementet via e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se